

**«ЁН СКАРБЫ ТВОРЫЦЬ, А НЕ АДКРЫВАЕ»:
АДМЕТНАСЦІ ТВОРЧАГА ПАРТРЭТУ
ПРАФЕСАРА В. П. РАГОЙШЫ ЯК ПЕРАКЛАДЧЫКА**

Э. Ю. Дзюкава

Кандыдат філалагічных навук, дацэнт.

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт,

вул. К. Маркса, 34, 220030, г. Мінск, Беларусь, ellada1970@rambler.ru

У артыкуле раскрываецца творчы партрэт В. П. Рагойшы як перакладчыка, выяўляюцца асаблівасці яго мастацкага мышлення, творчага почарку, асноўныя «сакрэты» майстэрства. Падкрэсліваецца шырыня творчага дыяпазону прафесара, яго роля ў развіцці міжславянскіх (асабліва беларуска-украінскіх) узаемасувязей. Пераклады В. П. Рагойшы ўкраінскай літаратурнай класікі, іх увядзенне ў духоўную прастору Беларусі – шчаслівае спалучэнне ўсіх філалагічных талентаў і вялікай працаздольнасці прафесара. Названы пяць асноўных аб'ектыўных тлумачэнняў поспехаў В. П. Рагойшы ў гэтай галіне. Высокі прафесіяналізм перакладчыка прадэманстраваны на прыкладзе перакладу драмы-феерыі «Лясная песня» Лесі Українкі. В. П. Рагойша ўспрыняў усе адметнасці індывідуальнага стылю Лесі Українкі, раскрыў і перадаў і думкі, і настроі, і віртуознае майстэрства форматворчасці аўтара «Лясной песні».

Ключавыя словы: творчы партрэт; перакладчык; арыгінал; новатор; адметнасці індывідуальнага стылю; вершаваная структура; тыпалогія.

Творчы дыяпазон літаратуразнаўцы В. П. Рагойшы вельмі шырокі. Вучні прафесара справядліва адзначаюць: як грамадзянін і вучоны ён ніколі не абмяжоўваўся ўласна нацыянальным матэрыялам. Адаючы безумоўны прыярытэт роднаму, нацыянальнаму ў сваёй дзейнасці, «прафесар не замыкаецца ў межах беларускай літаратуры. Даследчык мастацкага перакладу, ён і сам з'яўляецца выдатным перакладчыкам, ён заўсёды разглядае нацыянальную літаратуру ў кантэксце славянскіх, шырэй, еўрапейскіх» [4, с. 151]. Дзякуючы натхнёнай працы В. П. Рагойшы ў яго перакладах загаварылі па-беларуску паўднёvasлавянскія, усходнеславянскія, літоўскія, грузінскія, казахскія пісьменнікі. Характарыстыка гэтага прызнанага майстра мастацкага перакладу выдатна выяўляецца пры сумарным разглядзе яго дасягненняў у сферах навукі, культуры, літаратуры, адукацыі Беларусі. Лічым, што найбольш яскрава адметнасці творчага партрэту В. П. Рагойшы як перакладчыка выяўляюцца пры разглядзе ўсяго комплексу яго ўкраізнаўчых дасягненняў, найперш – рэпрэзентацыі ў Беларусі ўкраінскай літаратурнай класікі.

Украінская літаратурная класіка канца XIX – пачатку XX стагоддзяў была і застаецца вельмі запатрабаванай сярод еўрапейскай чытацкай аўдыторыі. У Беларусі творы гэтага перыяду ўваходзілі яшчэ і ў адукацыйную прастору студэнтаў-філолагаў. Дасягненні літаратуры суседняга народу раскрываліся перад чытачамі праз рускамоўныя пераклады, рускамоўныя выданні вучэбных дапаможнікаў.

З пачаткам 1990-х гадоў у Беларусі адбылася рэарганізацыя адукацыйнага працэсу: на філалагічным факультэце БДУ з'явілася магчымасць адкрыцця новага аддзялення «Славянская філалогія», актыўны ўдзел у гэтым прымаў і прафесар В. П. Рагойша.

«Праграма па гісторыі ўкраінскай літаратуры», пабудаваная пры спрыянні В. П. Рагойшы з улікам навішых літаратуразнаўчых даследаванняў як ва ўкраінскім, так і ў беларускім літаратуразнаўстве, зацверджана як «тыпавая праграма» рэспубліканскага маштабу.

З адкрыццём аддзялення ўкраіністыкі ўзнікла неабходнасць у вучэбных матэрыялах, створаных менавіта ў Беларусі. На філфаку БДУ сіламі членаў беларускага аддзялення Міжнароднай асацыяцыі ўкраіністаў распачата актыўная праца над стварэннем навучальнага матэрыялу па ўкраінскай літаратуры. Варта таксама дадаць, што на пачатку XXI ст., калі ў Беларусі было ўведзена 12-гадовае навучанне ў сярэдняй школе, а таксама паглыбленае вывучэнне профільных прадметаў, пад рэдакцыяй прафесара В. П. Рагойшы ўбачыла свет праграма па беларускай літаратуры,

зацверджаная Міністэрствам асветы Беларусі, якая замацоўвала практыку вывучэння ў курсе роднай, беларускай літаратуры вяршынных дасягненняў літаратур блізкіх народаў. Праграма ахоплівала матэрыял пяці краін: Украіна, Польшча, Літва, Латвія, Чэхія. Украінскае пісьменства там была прадстаўлена творчасцю І. Катлярэўскага, Т. Шаўчэнкі, І. Франко, М. Кацюбінскага, Л. Украінкі, В. Стафаніка, П. Тычыны, М. Рылскага. Былі падрыхтаваны і выдадзены дапаможнікі «Беларуская літаратура: 9 клас. У 2-х частках». Выйшла ў свет і вялікая анталогія «Мае браты, мае суседзі». Укладальнікі, аўтары ўсіх літаратуразнаўчых артыкулаў – Т. В. Кабржыцкая, В. П. Рагойша. Большасць твораў украінскіх аўтараў прадстаўлена ў перакладах на беларускую мову В. П. Рагойшы. Сёння ў рэспубліцы адмовіліся і ад школьнай 12-цігодкі, і ад паглыбленага вывучэння профільных прадметаў. Аднак згаданыя выданні паспяхова выкарыстоўваюцца і ў ВНУ, і школьнымі настаўнікамі.

Пераклады В. П. Рагойшы ўкраінскай літаратурнай класікі, іх увядзенне ў духоўную прастору Беларусі – шчаслівае спалучэнне ўсіх філалагічных талентаў і вялікай працаздольнасці прафесара. Украіназнаўчы комплекс літаратурнай кампаратывістыкі В. П. Рагойшы – адна з вяршынных з’яў культуры Беларусі. Паспехі В. П. Рагойшы ў гэтай галіне дзейнасці маюць некалькі аб’ектыўных тлумачэнняў.

Першае тлумачэнне – перакладу заўсёды папярэднічае глыбокае вывучэнне В. П. Рагойшам канкрэтыкі генетыка-кантактных сувязей і тыпалагічных семантыка-структурных агульнасцей абранага перыяду гісторыі нацыянальных украінскай і беларускай літаратур.

Другая прычына – поспех яго перакладчыцкай працы прадвызначаны тым, што ён – спецыяліст у галіне тэорыі літаратуры. В. П. Рагойша тонка адчувае паэтыку мастацкага твора, што скіроўвае яго на ўзнаўленне пры перакладзе паказальных нюансаў індывідуальнага стылю аўтара арыгінальнага твора.

Трэцяя абумоўленасць высокай якасці перакладаў В. П. Рагойшы вынікае з тых акалічнасцей, што ў перакладчыцкім пантэоне майстра ёсць нямала вершаваных твораў, ён з’яўляецца аўтарам уласных паэтычных твораў. Вядома, перакладаць вершаваныя тэксты можа толькі той, хто сам рэалізуе сябе як паэт. Варта ў гэтай сувязі адзначыць і наступнае. Некалькі выданняў энцыклапедычнага па змесце «Паэтычнага слоўніка» В. П. Рагойшы стваралі магутныя імпульсы для паэтычнай творчасці многіх пакаленняў маладых паэтаў і ў Беларусі, і паза яе межамі.

Як унікальную з’яву вылучым яшчэ і саму *матывацыю перакладу* ў творчай лабараторыі прафесара, якую лічым *чацвёртай адметнасцю* яго працы пры ўзнаўленне сродкамі роднай мовы замежнага твора. Як правіла ў нашай краіне ў мінулыя гады да перакладу пэўнага твора пэўнага аўтара звярталіся з нагоды нейкай гучнай падзеі, юбілейнай даты, правядзення ў рэспубліцы дэкады, месячніка дружбы паміж народамі-сябрамі і г. д. Здаралася, такія пераклады рабіліся на заказ поспехам, а гэта не магло не пазначацца на іх мастацкай якасці. В. П. Рагойша над перакладамі ўкраінскай літаратурнай класікі працуе з рэгулярнай заўзятасцю на працягу больш як паўстагоддзя, мэтанакіравана спыняючы свой выбар на вяршынных з’явах мастацтва, заўсёды арыентуючыся пры гэтым на студэнцкую аўдыторыю – будучых настаўнікаў роднай мовы і літаратуры, працаўнікоў у сферы адукацыі і культуры, сродкаў масавай інфармацыі, тых, хто выяўляў уласныя творчыя схільнасці. Пераклады В. П. Рагойшы з’яўляюцца своеасаблівай школай: абуджаючы думку, гартуючы інтэлектуальны патэнцыял успрымальнікаў, яны раскрываюць яшчэ і невычэрпны патэнцыял роднай мовы, багацце яе змястоўна-эмацыянальных магчымасцей.

Пяты складнік свядомага і надзвычай адказнага стаўлення да перакладу – трапяткое ўжыванне ў кантэкст тварэння арыгінальных першатвораў. Беларускі майстар у рэальнасці прайшоў найбольш важкімі сцэжкамі творчых біяграфій тых аўтараў, якіх перакладаў.

Названыя якасці В. П. Рагойшы вылучаюць яго як адмысловага прафесіянала. Так, ён неаднойчы як цікаўны і назіральны літаратуразнаўца «пражываў жыццё» насельніцтва мясцовасцей кірунку Вальнь – Львоў – Гуцульшчына, дзе тварылі Іван Франко, Міхайла Кацюбінскі, Леся Украінка, кантактаваў з аўтарытэтнымі ўкраінскімі вучонымі прафесарамі І. Дзенісюком, М. Рудніцкім, Л. Мішчанка, іншымі спецыялістамі з адпаведнага перыяду развіцця літаратуры. Раіўся ён і з акцёрамі, што выдатна прадстаўлялі ўкраінскую літаратурную класіку на тэатральнай сцэне, сярод якіх неабходна згадаць оперных мастакоў спевака Вячаслава Кабржыцкага, дырыжора Яраслава Вашчака, майстроў драматычнай сцэны Багдана Ступку, Багдана Казака.

Добрым дарадчыкам быў і блізкі да сям’і Рагойшаў знакаміты Уладзімір Караткевіч, улюбёны ва ўкраінскую літаратуру, творчасць Лесі Українкі ў прыватнасці. Вядома, вялікую ролю ў фармаванні таленту В. П. Рагойшы як перакладчыка з украінскай літаратуры адыграла і Т. В. Кабржыцкая. «Шлюб Беларусі й Украіны, шлюб Львова й Іслачы ракі», – метафарычна выказаўся пра іх міжнацыянальную беларуска-ўкраінскую еднасць у вершы «Эпіталама Таццяне і Славе» іх сябар Уладзімір Караткевіч. Некаторыя са сваіх шматлікіх далучэнняў да ўкраінскай класікі В. П. Рагойша раскрыў у цікавым арыгінальным эсе «Портрет эпохі або Митці, що едналі і еднають украінську і білоруську культуры» [гл. 5].

Паказальна тое, што, прадстаўляючы беларускіх аўтараў, В. П. Рагойша звяртаецца да тых, творчасць якіх мела значэнне і для станаўлення беларускага прыгожага пісьменства. У прадмове Т. Кабржыцкай «Мне змагацца – значыць жыць» да беларускага выдання перакладных твораў І. Франко «Народзе мой...» чытаем: «Пісьменніцкі геній Івана Франко дзівосным чынам спалучыў высокую ідэйнасць, палітычную заангажаванасць з выключнай культурай пісьма, глыбіннай мастацкасцю» [13, с. 6]. «Выбранае» ўкраінскага класіка, падрыхтаванае В. П. Рагойшам, скіравана, па сутнасці, на паказ надзвычайнай шырыні творчай палітры аўтара. В. П. Рагойша свядома ўключыў у выданне перакладу паэмы і вершаў, узоры драматургіі і прозы, публіцыстыкі Каменяра, што раскрывае І. Франко як інтэлектуала, філосафа-палеміста, рэаліста, рамантыка, майстра псіхалагічнага аналізу. Згаданае выданне завяршае «Пасляслоўе перакладчыка». Паказальна, што тут В. П. Рагойша, характарызуючы І. Франко як таленавітага перакладчыка і тэарэтыка мастацкага перакладу, раскрывае і сваё ўласнае бачанне сучаснага стану перакладазнаўства, яго праблемы, задачы і перспектывы [13, с. 249–254].

Аповесць Міхаіла Кацюбінскага «Цені забытых продкаў» – спалучэнні рэалістычнай і імпрэсіяністычнай манеры пісьма, лірызацыі і псіхалагізацыі пейзажу, пластычнасці ў раскрыцці душэўнага стану герояў, што было наватарскай з’явай тагачаснага літаратурнага працэсу, важкімі ўрокамі і для беларускага пісьменства. На экзатычным матэрыяле ўкраінскіх Карпат М. Кацюбінскі выдатна раскрыў менталітэт гуцулаў, іх побыт, вераванні, спецыфіку фальклору, каларыт дыялектаў. Узнавіць праз пераклад гэтыя якасці – вельмі і вельмі складаная задача, з якой перакладчык справіўся бліскуча. В. П. Рагойша, каб заглыбіцца ў адметнасці жыцця гэтага ўкраінскага краю, неаднойчы прыезджаў у Карпаты, жыў у тых мясцінах, дзе ствараліся арыгіналы шэдэўраў.

У тыпалогію ўкраінскіх і беларускіх мастацкіх пошукаў вельмі яскрава ўпісваецца постаць Лесі Українкі, «пісьменніка, што ўзнімаўся прыступкамі гігантаў» (Ліна Кастэнка). Творчасць Лесі Українкі займала і працягвае займаць важнае месца ў духоўнай прасторы Беларусі [гл. 2]. Асобна адзначым, што адукацыйны ўніверсітэцкі працэс пры гэтым абаянаецца і на арыгінальныя тэксты, і на іх узнаўленні сродкамі іншых моў. Знакамітая «Лясная песня» Лесі Українкі – ўдзячны матэрыял пры засваенні курсаў «Тэорыя і практыка літаратурных узаемасувязей», «Мастацкі пераклад». У БДУ апорнымі для аналізу з’яўляюцца два рускамоўныя пераклады «Лясной песні», выкананыя ў розныя гады Марыяй Камісаравай, Міхаілам Ісакоўскім, два беларускамоўныя пераклады, першы аўтарства Хведара Жычкі, другі – Вячаслава Рагойшы.

Драма-феерыя «Лясная песня» не толькі дазваляе, але й абавязвае ўзняць вельмі важныя пытанні майстэрства аўтара на ўзроўні еднасці зместу і формы твору. Якасць перакладных тэкстаў «Лясной песні» студэнты прасочваюць пры даследаванні важкіх у агульнатэарэтычным плане пытанняў: сродкі перадачы нацыянальнай формы арыгінала і перакладнога тэксту, еднасць рытму і сэнсу, сакрэты рыфмы, адэкватны і творчы падыход да лексічных асаблівасцей мовы, творчы момант выбару як умова поспеху перакладчыка, спецыфіка перакладу менавіта драматургіі і інш.

Вершаваная структура драмы надзвычай складаная: акрамя пяцістопнага ямба, Леся Українка звяртаецца і да трохстопнага і чатырохстопнага ямба. У асобных месцах белы верш замяняецца рыфмаванымі строфамі. Рытмічная арганізацыя, лексіка герояў, стыльвая афарбоўка мовы на працягу ўсяго твора знаходзяцца ў цеснай залежнасці ад змены душэўнага стану персанажаў, іх настроенасці на побытавае ці паэтычна-ўзнёслае, ці філасофска-аналітычнае ўспрыманне жыцця. Там, дзе маналог ці дыялогі маюць спакойны характар, там мае месца спакойны рытм беллага верша. Пры эмацыянальным уздыме з’яўляюцца новыя рытмічныя малюнкi. Рыфмоўка верша таксама выяўляе

майстэрства Лесі Украінкі і г. д. Параўнальна-супастаўляльны аналіз дазваляе рабіць свае назіранні і абгрунтаваць свае высновы канкрэтнымі прыкладамі.

Паміж перакладчыкамі назіралася своеасаблівае канкурэнтнае пераадоленне супраціву той паэтычнай субстанцыі, якая таленавіта выявілася ў творы Лесі Украінкі. Пераклад М. Ісакоўскага быў апублікаваны ў 1960 г., яго аўтар улічыў недахопы перакладу М. Камісаравай, што ўбачыў свет яшчэ ў 1946 г. У асноўным М. Ісакоўскі здолеў адчуць значнасць фармальнага элементаў тэксту «Лясной песні». Відавочна, пэўным чынам узнаўленню рытмічнага малюнка арыгіналу спрыяў той факт, што ў арыгінальнай творчасці М. Ісакоўскі заявіў пра сябе як паэт-песеннік, і гэты вопыт дысцыплінаваў працу перакладчыка.

М. Камісарава далёка не заўсёды перадае гнуткасць верша арыгінала, рытміка яе перакладу аднастайная і невыразная. Часам яна стварае сваю, ні сэнсава, ні эмацыянальна не абгрунтаваную рыфмоўку. Сустрэкаюцца месцы, дзе адэкватная да арыгіналу даўжыня радка дасягаецца простым падборам лексікі з аднолькавай колькасцю складоў, з'яўляецца шмат дапаможных слоў, якія не нясуць ніякай сэнсавай нагрузкі. У выніку – згублена тое тонкае адчуванне слова, якім валодала Леся...

Выданне беларускага перакладу «Лясной песні» Хв. Жычкі адразу выклікае заўвагі з боку студэнтаў-україністаў. Да азнаямлення з творчасцю Лесі Украінкі яны ўжо засвоілі асноўныя тэмы, гнёўны пафас творчасці Тараса Шаўчэнкі. І выява птушкі савы на вокладцы выдання «Лясной песні» ў перакладзе Х. Жычкі іх вельмі здзіўляе. Яны ведаюць, што сава, паводле народнай традыцыі, замацаванай у творах Кабзара, – вобраз-сімвал трагедыі жанчыны-маці. Выява нібыта настройвае на тэму помсты, такога ж ідэйна-мастацкага аспекту ў Лесі Украінкі няма. Афармленне, што выяўляе неразуменне нацыянальнай вобразнасці арыгінала, выклікае недавер да тэксту, які таксама мае шэраг недахопаў. У прыватнасці, выклікае прынцыповае непрыманне студэнтамі фразы, прыпісанай перакладчыкам Маўцы: «А мне пляваць на ўсё...». Паэтычная, пяшчотная Маўка – і такі прымітыўны вульгарызм! Не пазбаўлены пераклад Хв. Жычкі і тых недахопаў, што раскрывае практыка М. Камісаравай ва ўзнаўленні рытмаструктуры твора.

Першая публікацыя перакладу, выкананага В. Рагойшам, адбылася на старонках выдання «Беларускі ўніверсітэт» да 100-годдзя Лесі Украінкі – 25 лютага 1971 года. Месцам публікацыі В. П. Рагойша выявіў разуменне прадвызначэння сваёй перакладчыцкай працы. Як вопытны і ўдумлівы выкладчык ён адрасаваў свой пераклад найперш студэнцкай аўдыторыі. У наступныя гады вялася далейшая натхнёная праца над першым варыянтам перакладу. Сёння пераклад В. П. Рагойшы змешчаны ў некалькіх выданнях: Кацюбінскі Міхайла. Цені забытых продкаў: Аповесць, апавяданні. Леся Украінка. Лясная песня: Драма-феерыя, вершы. Мінск: Юнацтва, 1996; Мае браты, мае суседзі: Творы пісьменнікаў блізкага замежжа. Мінск: Мастацкая літаратура, 2008. Апошні па часе апублікаваны ў кнізе выбраных перакладаў В. П. Рагойшы «Вочы ў вочы, мыслі ў мыслі» (2013).

В. П. Рагойша ўспрыняў усе адметнасці індывідуальнага стылю Лесі Украінкі, раскрыў для сябе і перадаў новым чытачам і думкі, і настроі, і віртуознае майстэрства фарматворчасці аўтара «Лясной песні». Нават супастаўленне першых радкоў беларускіх перакладаў драмы-феерыі адразу выяўляе перавагу творчай ініцыятывы В. П. Рагойшы. І прыкладаў падобнага кшталту мноства.

Той, што грэблі рве:
З гор у даліну
Бягу, мчуся, хлыну! – *пераклад Хв. Жычкі* [8, с. 8]

Гэтыя ж радкі ва ўзнаўленні В. Рагойшы:
З гор у лагчыну
Імчуся без спачыну! [12, с. 9]

Наступныя прыклады доказныя на выразнасць псіхалагічнай матывацыі прыродных з'яў Палесся ў арыгінале і перакладзе В. П. Рагойшы. Узнаўляючы апісанне аўтэнтчнай славянскай міфалогіі, над чым свядома працавала Леся Украінка, В. П. Рагойша актыўна карыстаецца сінанімічным багаццем роднай мовы. Радок з перакладу Хв. Жычкі: «зрывае з возера вянок раскошны, які плятуць русалкі цэлы год» у В. П. Рагойшы гучыць па-беларуску больш натуральна і паэтычна: «зрывае з возера

вянок шыкоўны, што цэлы год выпешчваюць русалкі». Альбо параўнаем маналог Вадзяніка ў двух беларускіх узнаўленнях. У Хв. Жычкі змест маналога перададзены, аднак асобныя дэталі малюнка выклікаюць заўвагі: скажам, у яго тэксце лілеі спачатку *паміраюць*, а потым *хіляць да цёплае вады свае галоўкі*.

Тэкст В. П. Рагойшы сумяшчае і дакладнасць логікі, і паэтычны лірычны настрой арыгінала:

А ўлетку дзе ён? Дзе тады гайсае,
калі няўмольна сонца п'е ваду
з майго каўша, як ненасытны цмок,
калі ад смагі курчацца чароты,
што засталіся на сухім узвышшы,
калі лілеі перад смерцю хіляць
да цёплае вады свае галоўкі?... [12, с. 13]

Пільнае вока, аналітычны слых перакладчыка спрыялі таму, што ў наватворы ўзноўленая дзівосная знітаванасць зместу і формы, што пачуццёва-эмацыянальная палітра «Лясной песні» ў беларускім перакладзе В. П. Рагойшы ні ў чым не саступае арыгіналу.

Не менш важна акцэнтаваць увагу студэнтаў і на актуальнасці філасофска-ідэйнай праблематыкі «Лясной песні». У час, калі ў жыцці ўсё выразней заяўляюць пра сябе тэндэнцыі голага прагматызму, ідэі духоўнасці, пададзеныя Лесяй Украінкай не дэкларатыўна, а па-мастацку цікава, даюць магчымасць для разгортвання «выхаваўчага моманту». На вобраз Маўкі ўскладаецца пераважная большасць інтэлектуальнай нагрукі п'есы. У дыялогі Маўкі і Лукаша Леся Украінка заклала інтэлектуальныя пасылы, філасофскія меркаванні пра прызначэнне чалавека, пра творчыя сілы, якія здатныя ратаваць душы людзей. Супастаўляльны падыход да адпаведных месцаў з перакладаў яшчэ раз падкрэслівае тую высокую адказнасць за вернасць арыгіналу, што ўласціва перакладчыцкаму крэда В. П. Рагойшы. Як доказ – прыклады з арыгінала, прац М. Ісакоўскага і В. П. Рагойшы.

Леся Украінка. Вуснамі Маўкі аўтарка звяртаецца да Лукаша, які ад прыроды надзелены нязвычайным талентам, ён цудоўна валодае музычным інструментам:

Не зневажай душы своєї цвіту...
Той цвіт від папороті чарівніший –
Він скарби т в о р и т ь , а не відкрывае... [6, с. 165]

М. Ісакоўскі:

Не унижай цветок своей души...
Он, словно папоротник, расцветает
Тая в себе несметные богатства... [7, с. 51]

В. Рагойша:

Не зневажай души своей ты цвету...
Той цвет чароўней папараці-кветкі –
Ён скарбы т в о р ы ц ь , а не адкрывае... [12, с. 45]

У прыведзеных радках – адна з галоўных думак Лесі Украінкі пра ратавальныя сілы мастацтва. Значнасць гэтай думкі выяўляе слова «творить», якое графічна выдзяляецца ва ўкраінскім тэксце. Радок М. Ісакоўскага толькі часткова набліжаны да арыгінала. Што датычыць перакладу В. П. Рагойшы, то тут важкасць акцэнтаванасці на творчым пачатку захоўваецца ў поўнай меры.

Разгляд і іншых канцэптuallyна важкіх месцаў з «Лясной песні» дае нам падставы сцвярджаць, што ўсе нюансы творчага мыслення Лесі Украінкі ў перакладзе В. П. Рагойшы перададзеныя ў адэкватнай мастацкай форме.

У 2021 г. на радзіме Лесі Украінкі да 150-годдзя з дня яе нараджэння Валынскі Нацыянальны ўніверсітэт здзейсніў выданне Поўнага збору твораў пісьменніцы. Акрамя таго, убачылі свет у новым выданні і некалькі перакладаў «Лясной песні». З удзелам уладных структур, літаратуразнаўцаў Кіева і Луцка адбылася ўрачыстая прэзентацыя выдання беларускамоўнага перакладу Вячаслава Рагойшы. Спецыялісты былі адзіныя ў

ацэнцы працы беларускага калегі: яго пераклад прызнаны лепшым сярод існуючых па часе іншамоўных узнаўленняў «Лясной песні». Мадэратар прэзентацыі – прарэктар Валынскага ўніверсітэта, доктар філалагічных навук прафесар Юрый Громык – стварыў высокую атмасферу ацэнкі ўкраізнаўчых дасягненняў прафесара Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэту Вячаслава Рагойшы: мастацкія вартасці яго перакладу «Лясной песні» былі прызнаныя як геніяльныя. Сталічнае ўкраінскае выданне «День», змясціўшы інфармацыю пра згаданую прэзентацыю, падрэсліла: «Ю. Громик і упоряднікі выдання “Лісавой пісні” С. Романов, Т. Данилюк-Терещук не раз абмінюваліся захопленнямі від перекладу... Це унікальний випадок, коли В’ячеслав Рагойша добре знає всі нюанси та відтворює виражальні можливості і української, і білоруської мов. Перекладний текст створено на такому високому рівні, як і оригінал, вони мають однакову літературну і мистецьку вартість» [гл. 3].

Агульна прынята лічыць, што «Лясная песня» – дьямент у трыумфальным вянку пісьменніцы Лесі Українкі. Гэтае ж вызначэнне можна з поўным правам дапасаваць і да перакладчыцкай працы В. П. Рагойшы. Паўторымся услед за Лесею Українкай: «Ён скарбы т в о р ы ц ь , а не адкрывае» [6, с. 165].

Бібліяграфічныя спасылкі

1. Кацюбінскі Міхайла. Цені забытых продкаў. Аповесць, апавяданні. Українка, Леся. Лясная песня. Драма-феерія, вершы / М. Кацюбінскі, Леся Українка. Мінск: Юнацтва, 1996. С. 254.
2. Кобржицька Тетяна. Леся Українка в духовному просторі Білорусі / Тетяна Кобржицька // Вища школа. 2021. №3–4. С. 97–116.
3. Малімон Наталля. «Перекладач має бути таким же талановитим, як і автор». Автор і перекладач у суголоссі / Наталля Малімон // День. 2021. Грудня 7.
4. Навойчык Павел. Гісторыя славянскіх літаратур і праблемы іх параўнальнага вывучэння: тэорыя і практыка: вучэб. дапам. / Рагойша Вячаслаў Пятровіч / склад. П. І. Навойчык ; пад агул. рэд. Т. В. Кабржыцкай, М. М. Хмяльніцкага. Мінск: БДУ, 2015. С. 207.
5. Рагойша В’ячеслав. Портрет эпохи, або Митці, які Єднали і еднають українську і білоруську культуры / В’ячеслав Рагойша // Вища школа. 2021. № 7–8. С. 31–61; № 9. С. 21–49; № 10. С. 30–65.
6. Українка Леся. Твори в двох томах / Леся Українка. Київ: Дніпро. Т.2. 1970. С. 123–206.
7. Українка Леся. Лясная песня. Драма-феерія в 3 действиях / Леся Українка; перевод с украинского М. Исаковского. М.: Гослитиздат. 1960. С. 200.
8. Українка Леся. Лясная песня. Драма-феерія ў трох дзях / Леся Українка; пераклад з укр. мовы Хведара Жычкі. Мінск: Беларусь. 1971. С. 128.
9. Українка Леся. Лясная песня. Лирика и драматические произведения / Леся Українка; перевод «Лясной песни» Марии Комиссаровой. М.: Художественная литература. 1988. С. 197–314.
10. Українка Леся. Лясная песня. Драма-феерія (скарочана) / Леся Українка; перакл. В. Рагойшы // Мае браты, мае суседзі. Мінск: Мастацкая літаратура. 2008. С. 219–283.
11. Українка Леся. Лясная песня. Драма-феерія ў 3 дзях / Леся Українка; перакл. з укр. В. Рагойшы // Рагойша, Вячаслаў. Вочы ў вочы, мыслі ў мыслі: Кніга перакладной паэзіі / Вячаслаў Рагойша. Мінск: Кнігазбор. 2013. С. 150–277.
12. Українка Леся. Лясная песня. Драма-феерія ў 3-х дзях / Леся Українка; склад. С. Раманава, Т. Данілюк-Церашчук; пер. з укр. В. Рагойшы; ілюстр. М. Бараніч і інш. Тэкст укр., бел. Юбіл. выд. Луцк: Валын. нац. ун-т імя Лесі Українкі. 2021. С. 224.
13. Франко Іван. Народзе мой... Творы / Іван Франко; уклад., пераклад і пасляслоўе В. Рагойшы. Мн.: Маст. літ. 2006. С. 256.